

всей цепочки создания и трансфера инновационных технологий — от разработчиков до специалистов промышленных предприятий, включая специалистов по инновационной деятельности.

Процветание производств и стран с развитой наукоемкой экономикой зависит не только от высокоразвитой и эффективной науки, но и от быстрого и эффективного трансфера технологий (их передачи, продажи или обмена), т.е. инновационного менеджмента, налаженной системы реализации созданной разработчиками интеллектуальной продукции.

Интеллектуальный продукт служит сырьем для информационного века так же, как энергетический продукт — для индустриального века. Поэтому эффективная коммерциализация достижений науки и технологии — ключ к политическому и экономическому могуществу и высокому качеству жизни.

Однако у нас до сих пор еще между наукой и технологией остается «темная» область, где предстоит очень многое сделать. Сегодня главный вопрос, связанный с новыми технологиями, не в том, «как это сделать», а «кому это нужно» или «как это продать». Опыт показал, что непосредственно с рынком конечной продукции ученые иметь дело не хотят, не могут и не должны. Современный вуз должен иметь подразделения, умеющие координировать эту работу.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ

1. Цифры, характеризующие мировые тенденции образования [Электронный ресурс] / [Режим доступа] : http://www.treko.ru/show_article_1035
2. Бюджет Украины на 2018 год [Электронный ресурс] / [Режим доступа] : <https://ya2018.com/economy/byudzhets-ukrainy-2018>
3. Арутюнов В. С. Социологические основы научной деятельности // В. С. Арутюнов, Л. Н. Стрекова. — М., 2003.
4. Попова Г. С. Образование как процесс накопления человеческого и культурного капитала // Социально-гуманитарные знания, 2005. — №2. — С. 234–241.

Малиніна Т. В., директор Центру доуніверситетської підготовки, освіти і кар'єри,
«Заслужений працівник освіти України»,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Україна

УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЯКОСТІ ОСВІТИ (TIMSS, PISA, PEARLS ТОЩО) ЯК ПРІОРИТЕТНА УМОВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Починаючи з 1991 р. в Україні відбулися суттєві зрушення в системі управління освітою на всіх рівнях і напрямках. На розвиток системи освіти були спрямовані Закони України «Про освіту» (1991), «Про професійно-технічну освіту» (1998), «Про загальну середню освіту» (1999), Укази Президента України «Про основні напрями реформування вищої освіти» (1995), «Про

основні напрями реформування вищої освіти в Україні» (1996), «Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти» (1996), «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти» (1998), «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» (2001), «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» (2005), «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» (2008), «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (2010). Разом із тим на розвиток загальної середньої освіти були спрямовані такі нормативні документи, як Концептуальні засади гуманітарної освіти в Україні (1995), Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти (1996), Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)» (1993) та ін., у яких визначено основні напрямки й орієнтири розвитку в галузі освіти відповідно до кардинальних змін у суспільному житті країни.

За період, що розглядається було оприлюднено низку ґрунтовних наукових праць щодо управління розвитком освіти на регіональному і місцевому рівнях. Це роботи Г. В. Єльнікової, присвячені проблемам управління загальною середньою освітою в регіоні; В. Е. Луначека та ін. з питань інформатизації загальної середньої освіти регіону; А. М. Єрмоли, О. І. Зайченко та ін. щодо організації управління освітою на районному рівні. Формування нової школи в незалежній Україні присвячені роботи І. Жерносека. Кризові питання в українській освіті розглянув В. Зуєв.

До фундаментальних робіт із питань розвитку освіти в Україні належать праці В. Кременя; В. Лугового; Т. Лукіної; С. Ніколаєнка та ін. Зазначені праці висвітлюють ключові питання розвитку освіти в Україні після 1991 року. Державно-управлінські аспекти розвитку освіти, як елемент створення незалежної, розвиненої, соціальної держави розглядають М. І. Долішний, В. Я. Малиновський, М. І. Мельник та ін., Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенський, О. А. Тертишна, Л. Г. Штика та ін. У цілому освітня політика в Україні будується в контексті цілей розвитку тисячоліття, сформульованих на сесії Генеральної асамблеї ООН.

Системний аналіз цілісної системи навчання і виховання в Україні дає змогу зробити висновок про те, що відродження навчально-виховної сфери, її наближення до життя потребує гармонізації її основних функцій, структурних компонентів, які об'єктивно визначаються сутністю, місцем і роллю освіти як головної складової частини життя українського суспільства. Необхідною умовою подальшого успішного розвитку, серед ряду інших, для країни стало створення нової нормативно-правової системи в усіх сферах державного життя, яка б відповідала **міжнародним стандартам**.

Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 04.07.2005 р. № 1013/2005 передбачав здійснити перехід протягом 2005–2006 років до проведення вступних випробувань до вищих навчальних закладів шляхом зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних

закладів системи загальної середньої освіти, передбачити відповідне фінансування цих заходів.

Важливим його аспектом було рішення про створення національної системи моніторингу якості освіти на основі критеріїв держав – членів Європейського Союзу та забезпечення участі загальноосвітніх навчальних закладів у міжнародних обстеженнях якості освіти; розробку критеріїв оцінювання якості навчального процесу та здійснювати на їх основі із залученням органів учнівського та студентського самоврядування, батьків, громадськості моніторинг ефективності діяльності навчальних закладів та визначати їх рейтинг; забезпечення створення належних умов для здобуття якісної освіти дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування, та дітьми, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, їх соціальної адаптації.

Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» від 20.03.2008 р. № 244/2008, який було прийнято з метою підвищення ефективності заходів щодо розвитку освіти в Україні, створення умов для забезпечення доступу громадян до якісної освіти ухвалював забезпечити створення у 2008 році навчально-екзаменаційних центрів Українського центру оцінювання якості освіти та поступового розширення практики тестових форм оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі навчання.

Цим Указом було рекомендовано опрацювати у двомісячний строк питання щодо створення у 2008 році системи моніторингу якості освіти та участі України у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти.

Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30.09.2010 р. № 926/2010, прийнятий з метою забезпечення поліпшення функціонування та інноваційного розвитку освіти в Україні, підвищення її якості та доступності, інтеграції до європейського освітнього простору із збереженням національних досягнень і традицій зобов'язував забезпечити запровадження, починаючи з 2011 року, національної системи моніторингу рівня якості освіти та участь української сторони у відповідних міжнародних моніторингових дослідженнях.

Мету реформування системи освіти в Україні сформульовано як підвищення конкурентоспроможності української освіти, інтеграція системи української освіти в єдиний європейський освітній простір. Для досягнення цієї мети на період реформи поставлено такі завдання: створити єдиний освітній простір, удосконалити систему управління освітою; підвищити якість освіти; забезпечити доступність до якісної освіти, спадкоємність рівнів освіти (дошкільної, початкової, середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої, післядипломної, освіти протягом життя); підвищити ефективність фінансування освіти.

Найважливішим документом останнього часу стала Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, яка передбачає створення Національного моніторингу системи освіти, а саме:

- розробку та затвердження Концепції Національної системи моніторингу і оцінки якості освіти;
- розробку методології моніторингу і оцінювання якості освіти;
- забезпечення створення та розвитку об'єктивної контрольно-оцінної системи якості освіти;
- запровадження автоматизованої інформаційної системи моніторингу: ефективності діяльності навчальних закладів, удосконалення змісту і технологій навчання, науково-методичного контролю за якістю підготовки учнів і студентів, організації розробки і експертизи контрольно-вимірювального інструментарію, підвищення кваліфікації педагогічних та управлінських кадрів тощо;
- забезпечення громадян країни достовірною й повною інформацією стосовно умов і результативності функціонування національної системи освіти на різних її рівнях і за системою показників, що ґрунтуються на наукових засадах, відбивають пріоритети розвитку національної системи освіти та світові тенденції в освіті;
- забезпечення навчальних закладів, установ управління освітою різних рівнів, політичних інституцій країни достовірною й повною інформацією для забезпечення прийняття ефективних рішень у галузі освітньої політики й оцінки їх дієвості;
- забезпечення даними про якість національної системи освіти у рамках міжнародних порівняльних досліджень з метою інтеграції національної системи освіти у єдиний освітній простір Європи і світу і забезпечення її конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг в умовах глобалізації;
- розробка критеріїв оцінювання якості і результативності виховної діяльності закладів освіти;
- здійснення моніторингу якості умов освіти (кадрове, матеріальне, інформаційне (підручники, посібники тощо) забезпечення та інше);
- здійснення моніторингу якості навчальних досягнень (моніторинг рівня навчальних досягнень учнів і студентів);
- участь у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти (TIMSS, PISA, PEARLS тощо);
- визначення і чітке розмежування повноважень та координація роботи органів і установ, причетних до контролю й оцінювання якості освіти;
- розробка стандартів оцінювання якості знань на внутрішньому рівні та на рівні незалежних агенцій.

У 2018 році Україна вперше долучиться до Програми міжнародного оцінювання учнів – PISA, мета якої – порівняти освітні системи близько 80 країн світу через вимірювання компетентностей учнів із читання, математики та природничих дисциплін, прямо не пов'язаних з оволодінням шкільними програмами.

Дослідження PISA проводиться кожні три роки, починаючи з 2000 року, шляхом тестування навичок і знань 15-річних учнів. Вважається, що в більшості країн саме в цьому віці учні закінчують основну школу, і постають перед вибором професії і загалом майбутнього життєвого шляху. PISA не

перевіряє рівня навчальних досягнень учнів – оцінює наскільки учень зможе використовувати знання й уміння, отримані в школі, за можливих життєвих труднощів і викликів.

16 березня 2018 року між Харківським національним університетом міського господарства імені О. М. Бекетова та Харківським регіональним центром оцінювання якості освіти укладено «Угоду про партнерство у проведенні міжнародного моніторингового дослідження якості освіти PISA–2018» Університет став ексклюзивним партнером впровадження цього проекту серед навчальних закладів Харківщини.

Озаровська А. В. аспірантка,
*Харківський регіональний інститут державного управління
НАДУ при Президентові України, Україна,*

ВИЩА ОСВІТА ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Освіта й виховання людини набувають особливого значення в соціальних концепціях французького Просвітництва 60-х рр. XVIII ст. як дієвий чинник суспільного прогресу, модернізації суспільства, вагоме джерело бажаних і очікуваних позитивних суспільних змін.

Велику відповідальність на людину як джерело суспільного розвитку покладає у другій половині XIX ст. політична економія, що досліджує специфічні особливості тогочасних ринкових відносин й об'являє науку безпосередньою продуктивною силою суспільства. Таким чином, з появою ринкового суспільства з'являється в якості основних практично-дієва функція науки – участь науки в перетворюючій діяльності людини і суспільства.

XX ст. дає відчутний приклад того, що прогрес суспільства не просто безпосередньо пов'язаний, а й визначається найбільш «вузькою», лімітованою ланкою суспільного буття – його інтелектуальним потенціалом, «суспільним інтелектом».

Починаючи з Нового часу, суспільно-історичний процес свідчить про те, що окремі країни можуть мати фантастично багаті природні ресурси, однак без відповідного розвитку освітньої галузі, «суспільного інтелекту» та їх затребуваності в національному виробництві, майбутнє цих країн втрачає перспективу. Вони приречені залишатися сировинним придатком світового господарства через нездатність ефективно переробити сировину до інтелектоємних та наукоємних продуктів, які високо цінуються на світових ринках.

Окремі науковці акцентують увагу на наявності зв'язку між «суспільним інтелектом» і виходом окремих країн на найвищий у світі рівень продуктивності праці. Виявляється, що зростання продуктивності праці не опосередковано, а безпосередньо корелює з розвитком освіти й науки. Обидва ці процеси взаємно прискорюють один одного, розвиваються синхронно, до того ж, найбільша кореляція спостерігається саме з розвитком вищої освіти.